

Щодо стимулювання взаємовигідних економічних відносин із країнами-партнерами України: пріоритетні напрями співпраці

*Скороход Ірина Петрівна¹, Борзенкова Ольга Дмитрівна²,
Чирва Ганна Миколаївна³, Константинова Тетяна Віталіївна⁴*

Опубліковано	Секція	УДК
03.04.2023	Економіка	339.976.2

DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7851452>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. В сучасних умовах глобальної економіко-політичної системи кожна з країн намагається встановити стійкі взаємовигідні зв'язки, тому що для забезпечення розвитку країні не можна залишатися ізольованою. У статті розглядається проблема стимулювання взаємовигідних економічних відносин між Україною та її партнерами з урахуванням сучасних тенденцій у світовій економіці, визначено пріоритетні напрями співпраці, які передбачають зміцнення економічних зв'язків, сприяння реалізації інвестиційного потенціалу та розвитку технологічного сектору. Також розглянуто важливість формування розумної інноваційної економіки як ключового елементу співпраці з країнами-партнерами, що дасть можливість забезпечити стійкий розвиток та конкурентоспроможність України на міжнародній арені. Надзвичайно важливим чинником розвитку економіки країни та її конкурентоспроможності на міжнародному ринку є зовнішня торгівля. Зовнішня торгівля також є головним чинником економічного успіху будь-якої країни та ключовим елементом взаємодії національної економіки зі світовою економічною системою.

Ключові слова: економічні відносини, зовнішньоекономічна діяльність, партнерство, митна політика, інтеграція.

Regarding the stimulation of mutually beneficial economic relations with the partner countries of Ukraine: priority areas of cooperation

Annotation. In the modern conditions of the economic and political system in the world, the country cannot remain isolated, separately separating its interests and opportunities from the global ones. Integration processes in the global space are especially active at the present

¹ кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та підприємництва, економіко-правовий факультет, Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 65058, Україна, Одеська область, м. Одеса, Французький бульвар, 24/26, <https://orcid.org/0009-0009-7375-8211>

² кандидат економічних наук, викладач, Одеський торговельно-економічний фаховий коледж, 65070, Україна, Одеська область, м. Одеса, вул. Інглезі, 6, <https://orcid.org/0009-0004-3175-6887>

³ кандидат педагогічних наук, доцент кафедри економіки та соціально-поведінкових наук, Навчально-науковий інститут економіки та бізнес-освіти, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 20300, Україна, Черкаська область, м. Умань, вул. Садова, 2, <https://orcid.org/0000-0003-3791-6111>

⁴ кандидат економічних наук, старший викладач, кафедра управління бізнесом, факультет технології зерна та зернового бізнесу, Одеський технологічний університет, 65039, Україна, Одеська область, м. Одеса, вул. Канатна, 112, <https://orcid.org/0000-0002-6191-1831>

stage. Ukraine, as a European country, always intended to participate in these global processes. The article examines the problem of stimulating mutually beneficial economic relations between Ukraine and its partners, taking into account modern trends in the world economy. Such basic concepts as "international economic cooperation", "smart economy", and "trade relations" are defined. Priority areas of cooperation have been identified, which include strengthening economic ties, promoting investment potential, and developing the technological sector. The importance of forming a smart economy as a key element of cooperation with partner countries, which will ensure sustainable development and competitiveness of Ukraine in the international arena, is also considered. A smart economy is based on the use of the latest technologies and scientific developments, which allows for improved quality of production. In addition, it was determined that a smart economy promotes the development of innovative entrepreneurship and the attraction of youth personnel, which is a key factor in the creation of new markets and innovative products. Foreign trade is an extremely important factor in the development of the country's economy and its competitiveness in the international market. It was determined that it is an integral part of foreign economic activity and ensures effective development of the national economy and improvement of the quality of life of the population. Foreign trade is also the main factor in the economic success of any country and a key element of the interaction of the national economy with the world economic system.

Keywords: economic relations, foreign economic activity, partnership, customs policy, integration.

Вступ

Україна має великий потенціал для розвитку зовнішньоекономічної діяльності та залучення іноземних інвестицій. Однак протягом останніх років спостерігається зниження темпів експорту та порушення торговельного балансу. Крім того, українські компанії не мають достатньої конкурентоспроможності на міжнародному ринку, що ускладнює їхню взаємодію з іноземними партнерами.

Однією з головних проблем є брак ефективної стратегії розвитку зовнішньої торгівлі та інвестиційної політики, яка б сприяла стимулюванню взаємовигідних економічних відносин з країнами-партнерами. Крім того, Україна має проблеми з розвитком інфраструктури, технологічним розвитком та конкурентоспроможністю продукції, що обмежує можливості взаємодії з іноземними партнерами.

Питання економічних відносин України з іншими країнами висвітлюється в багатьох роботах зарубіжних та вітчизняних науковців. Питанню розвитку цифрової економіки України на різних рівнях присвячена праця К. Шаманської та В. Бондарчук [10]. Під час дослідження формування та розвитку цифровізації економіки України вчені виявили як сильні, так і слабкі сторони цього процесу. Використання сильних сторін може суттєво прискорити цифровізацію та принести економічні переваги для всіх учасників економічних відносин в Україні.

О. Коляда та А. Райчева визначили та проаналізували показники впливу зовнішньої торгівлі на міжнародні економічні відносини України. В своїй роботі вони зазначили, що міжнародний обмін товарів та послуг є невід'ємним складником міжнародних економічних відносин. Економічний розвиток та міжнародні економічні відносини взаємодіють та впливають один на одного, тому вплив зовнішньої торгівлі на міжнародні економічні відносини відбувається переважно через її вплив на темпи економічного розвитку [6].

За словами О. Литвин, сучасна глобальна економіка зазнає впливу небезпечних та несприятливих чинників, таких як кризи, війни, торговельні напруження та інші глобальні перетворення. Ці процеси негативно впливають на міжнародні економічні

відносини та загострюють їхній конкурентний характер. У зв'язку з цим, успіх економіки України залежить від її гнучкості, здатності швидко реагувати на зміни та забезпечити ефективну інтеграцію в світовий економічний простір [7].

Ю. Перегуда зазначила, що Європейська інтеграція як стратегічний напрям розвитку України є не тільки зовнішньоекономічним вектором, а й орієнтиром цінностей для всього українського суспільства. Активізація співпраці з високотехнологічними країнами Азії в сфері інноваційних проєктів може сприяти досягненню заявленого Україною інноваційного розвитку в рамках її зовнішньоекономічного вектору [8].

Мета дослідження — визначення пріоритетних напрямів співпраці з країнами-партнерами України та розроблення ефективної стратегії стимулювання взаємовигідних економічних відносин. Дослідження також спрямоване на визначення основних проблем, які ускладнюють розвиток зовнішньоекономічних відносин України з країнами-партнерами, та пошуки шляхів для їх вирішення.

Результати

Міжнародне економічне співробітництво між країнами полягає в обміні діяльністю в різних сферах, таких як міжнародна торгівля, співпраця у виробничих галузях, науково-технічне та фінансово-кредитне співробітництво, транспорт і туризм [7]. У широкому розумінні поняття «міжнародне економічне співробітництво» можна розглядати як форму співпраці між країнами або юридичними особами з різних країн з метою досягнення різних цілей, наприклад, промислових, сільськогосподарських, комерційних, фінансових, науково-технічних, туристичних тощо [10]. Система міжнародних економічних відносин складається з декількох суб'єктів та об'єктів, які взаємопов'язані між собою (рис. 1).

Рис. 1. Складові системи економічних відносин

Джерело: [9].

Після повномасштабного вторгнення спостерігається підвищення позицій України в багатьох міжнародних рейтингах. За думкою експертів, які склали ці

рейтинги, таке покращення стало можливим завдяки реакції України на вторгнення, а також за рахунок фінансової та матеріальної підтримки з боку Заходу. У рейтингу відкритих даних *Open Data Maturity* Україна зайняла друге місце серед 35 країн Європи, з рівнем зрілості відкритих даних на рівні 97%, що значно вище середнього показника, який складає 82% в 2022 році. Проте, Україна втратила свої позиції у міжнародному рейтингу продовольчої безпеки. Вона посіла 71 місце серед 113 країн, а також зайняла останнє місце за рівнем доступності продуктів харчування у Європі [9].

Економічні зв'язки з іншими країнами є важливим чинником визначення цінностей для всього українського суспільства. Тому для вирішення цієї проблеми необхідно вивчити закономірності та особливості розвитку зовнішньоекономічних зв'язків України в умовах глобалізації та євроінтеграції з огляду на досвід прийняття економічної політики відповідно до особливостей європейської економічної структури. Щоб забезпечити інноваційний розвиток, доцільно активізувати співпрацю в інноваційних проєктах з високотехнологічними країнами з точки зору зовнішньоекономічного вектору [1].

Успішне побудування економічної політики забезпечення конкурентоспроможності суб'єктів інноваційного підприємництва може стати важливим чинником для стимулювання взаємовигідних економічних відносин з країнами-партнерами України.

Конкурентоспроможність являє собою відносну характеристику, яка відображає різницю між розвитком певного суб'єкта інноваційного підприємництва та розвитком його конкурентів в термінах задоволення потреб споживачів та ефективності господарсько-фінансової діяльності [4]. Водночас, пріоритетні напрями співпраці між Україною та іншими країнами можуть бути спрямовані на розвиток високотехнологічних проєктів, які забезпечують інноваційний розвиток підприємств та підвищення їхньої конкурентоспроможності на міжнародному ринку.

Важливим аспектом у сучасній економіці є інформація. Економіка в умовах глобалізації характеризується спрощенням комунікацій між окремими підприємствами, державами та людьми.

Сучасні технології дають змогу швидко обмінюватися інформацією між країнами, що сприяє розвитку міжнародної торгівлі та співпраці. Використання інформації населенням створило інформаційне суспільство, яке розвивається в умовах цифровізації та глобалізації та має доступ до знань. Користування інформаційними технологіями в умовах глобалізації сприяло виникненню світового економічного, соціального та культурного простору [13].

Ефективними інструментами для стимулювання взаємовигідних економічних відносин з країнами-партнерами України можуть стати моделі розумної економіки та цифрова трансформація. Розумна економіка — це підхід до розвитку економіки, що ґрунтується на використанні інноваційних технологій та знань для створення високоякісних продуктів та послуг, які задовольняють потреби ринку та забезпечують сталий економічний розвиток (рис. 2) [12, с. 37].

Формування розумної економіки України відбувається під впливом глобальних процесів у світі. Ці особливості висувають нові вимоги до існування сучасної економіки. Насамперед, в Україні пріоритетним завданням стає трансформація управлінських процесів щодо дедалі більшого використання розумних технологій усіма зацікавленими суб'єктами господарювання для ухвалення ефективних рішень, що сприяють формуванню розумної економіки, зростанню суспільного добробуту.

Рис. 2. Ключові елементи розвитку розумної економіки в Україні

Джерело: [11].

Саме тому формування розумної економіки в Україні має враховувати потенціал і зміни кожного ключового елемента, нові виклики, трансформації глобального середовища та закладати відповідні інструменти, які допоможуть у становленні балансу між приватними та суспільними інтересами [11].

Наприклад, цифрова інфраструктура може зробити економіку більш прозорою та ефективною, залучаючи іноземні інвестиції та сприяючи зростанню експорту. Крім того, розвиток цифрових технологій може допомогти у підвищенні конкурентоспроможності українських підприємств та розвитку нових інноваційних продуктів, що також може бути важливим для стимулювання співпраці з іншими країнами [5].

Для того, щоб сприяти розвитку розумної економіки, Україна має активно взаємодіяти з країнами-партнерами в галузі науки та технологій, а також сприяти інноваційному розвитку своєї економіки. Українські компанії повинні стати більш конкурентоспроможними на міжнародному ринку, задля досягнення чого вони мусять використовувати найсучасніші технології та знання [6, с. 79].

Україна прагне розвивати співпрацю зі своїми країнами-партнерами у багатьох різних напрямках. Основні пріоритетні напрями співпраці та їхні характеристики наведені в таблиці 1.

Міжнародна торгівля є ключовим напрямом економічних відносин для України, оскільки її значення в глобальному плані стає дедалі важливішим. Сьогодні країни активно змагаються між собою за те, щоб зайняти найбільш вигідну позицію у процесах доданої вартості.

Таблиця 1

Пріоритетні напрями співпраці України з країнами-партнерами

Напрямок	Характеристика
Розвиток торговельних відносин	Україна співпрацює з країнами-партнерами для збільшення обсягів торгівлі товарами та послугами, в тому числі шляхом укладання вільної торговельної угоди.
Інвестиції	Україна привертає інвестиції з країн-партнерів для розвитку економіки, зокрема в інфраструктуру, високотехнологічні галузі, аграрний сектор тощо. Також Україна активно інвестує у країни-партнери, зокрема у розвиток їхньої економіки.
Співпраця у сфері транспорту та логістики	Україна розвиває співпрацю з країнами-партнерами у сфері транспорту, зокрема створює міжнародні транспортні коридори, розвиває порти та логістичні центри.
Енергетична співпраця	Україна співпрацює з країнами-партнерами у сфері енергетики, в тому числі задля диверсифікації джерел енергопостачання, розвитку відновлюваної енергетики, підвищення енергоефективності.
Розвиток малого та середнього бізнесу	Україна співпрацює з країнами-партнерами для розвитку малого та середнього бізнесу, в тому числі через створення спільних підприємств та інвестицій в цей сектор.

Джерело: власне розроблення авторів.

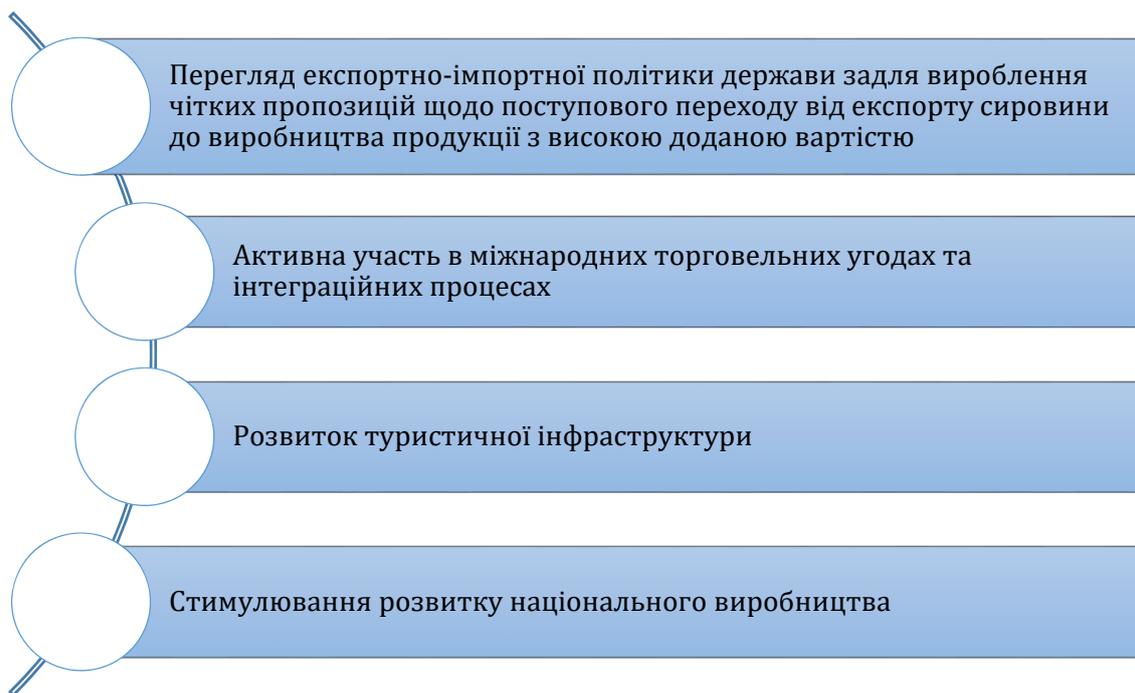
Україна визнає Європейський Союз (ЄС) як пріоритетного партнера в зовнішньоекономічній політиці та стратегічну мету для свого розвитку. Членство в ЄС може стати кроком до прогресивного розвитку економіки, здійснення новітніх технологій та залучення більших обсягів іноземних інвестицій, що сприятиме створенню нових робочих місць та підвищенню конкурентоспроможності української продукції. В результаті це забезпечить відповідність копенгагенським критеріям для членства в ЄС, з яким Україна розпочала співробітництво в 1991 році [2, с. 80].

Глибоке співробітництво з країнами, що є членами ЄС, є пріоритетним завданням для України. Взаємні економічні відносини з сусідньою країною та стратегічним партнером у складі Євросоюзу є важливим напрямом міжнародної діяльності України. Фактично, Польща є представником нашої країни та захисником її інтересів в ЄС.

З іншого боку, для забезпечення економічної підтримки та заміщення російських товарів та послуг на ринках Україна змушена була звернутися до інших країн-партнерів ЄС, до США та Канади.

Європейський Союз запровадив додаткові заходи підтримки економіки України, такі як спрощення процедур експорту українських товарів до ЄС та збільшення фінансової допомоги. Однак, російська агресія також спричинила затримки у підписанні деяких торговельних угод між Україною та ЄС [3].

Для покращення зовнішньоторговельної діяльності України та підвищення її ефективності в умовах глобалізаційних викликів можуть бути використані такі шляхи (рис. 3):

Рис. 3. Основні шляхи покращення зовнішньоторговельної діяльності України

Джерело: [10].

Саме ці шляхи дадуть можливість Україні покращити зовнішньоторговельну діяльність, підвищити ефективність економіки та забезпечити конкурентоспроможність на міжнародному ринку.

Для стимулювання взаємовигідних економічних відносин з країнами-партнерами України можна вжити такі заходи [8]:

1. Проведення торговельно-економічних місій для залучення іноземних інвесторів та партнерів для розвитку співпраці між Україною та іншими країнами.
2. Закладення правової бази для захисту іноземних інвесторів та підприємств, які входять до складу міжнародних корпорацій.
3. Створення благодійних фондів та сприяння діяльності неприбуткових організацій, що сприяють підтримці бізнесу в Україні та розвитку соціально-економічних проектів.
4. Підтримка та розвиток вільної торгівлі між Україною та її партнерами задля збільшення експорту та імпорту продуктів та послуг.
5. Розвиток міжнародної співпраці у сфері науки та техніки, що сприятиме передачі технологій та знань, які використовуються в різних сферах економіки.

Ці заходи можна комбінувати та доповнювати залежно від конкретних умов та потреб економіки України.

Висновки

Отже, розвиток та поглиблення економічних відносин з країнами-партнерами має велике значення для економічного розвитку України. Для стимулювання взаємовигідних економічних відносин з країнами-партнерами України необхідно залучати інвестиції, сприяти підприємницькій діяльності та розвивати торгівлю.

Важливими напрямками співпраці є розвиток транспортної інфраструктури, сприяння експорту товарів та послуг, підтримка малого та середнього бізнесу, науково-технічна співпраця. Україна має потенціал для розвитку відносин з країнами-

партнерами, але для цього необхідно вирішувати внутрішні проблеми економіки, реформувати законодавство та підвищувати конкурентоспроможність продукції.

Формування розумної економіки в Україні є невід'ємним складником для вигідних економічних відносин з іншими країнами, це дасть змогу збільшити експорт та інвестиції, залучити нові ринки та збільшити конкурентоспроможність продукції на міжнародному ринку.

Ефективна співпраця з країнами-партнерами має великий потенціал для забезпечення сталого розвитку економіки України та отримання довгострокових економічних переваг для всіх сторін.

Перспективами подальших досліджень можна вважати аналіз та порівняння ефективності різних механізмів торговельної інтеграції з різними країнами-партнерами. Наприклад, порівняння угод про вільну торгівлю (УВТ) з Європейським Союзом та іншими.

Список використаних джерел

1. Балдинюк В. М. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності України. *Причорноморські економічні студії*. 2022. № 74. С. 36–43. DOI: <https://doi.org/10.32843/bses.74-6> (дата звернення: 07.02.2023).
2. Банчук-Петросова О. В. Парадигма інтеграції зовнішньоекономічної діяльності України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2022. № 1. С. 79–82. URL: <https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/handle/123456789/764> (дата звернення: 07.02.2023).
3. Бойко З., Горожанкіна Н., Безуглий В. Геопросторова оцінка торговельно-економічного співробітництва України з країнами Європи. *Часопис соціально-економічної географії*. 2020. № 29. С. 38–49.
4. Зрибнєва І. П. Концепція побудови економічної політики забезпечення конкурентоспроможності суб'єктів інноваційного підприємництва на макро- і макрорівні. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2021. № 1 (71). С. 83–88. DOI: <https://doi.org/10.32836/2521-666X/2021-71-14> (дата звернення: 07.02.2023).
5. Каленюк І. С., Унінець І. М. Диджиталізація як основа розвитку smart-економіки в глобальному просторі. *Вчені записки* : зб. наук. пр. «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». Київ : КНЕУ, 2020. Вип. 21. С. 116–126. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/35464> (дата звернення: 07.02.2023).
6. Коляда О. В., Райчева А. О. Зовнішня торгівля України як чинник розвитку міжнародних економічних відносин. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. № 24(2). С. 78–82. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/24_2_2019ua/17.pdf (дата звернення: 07.02.2023).
7. Литвин О. Україна в системі міжнародних економічних відносин в умовах інституціоналізації та глобальної конвергенції. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2019. № 1(49). С. 36–40. URL: <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/knu/article/download/3919/3572> (дата звернення: 07.02.2023).
8. Перегуда Ю. А. Вдосконалення європейського вектора зовнішньоекономічної політики України: напрями та перспективи. *Scientific notes of Lviv University of Business and Law*. 2021. № 30. С. 111–117. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.5809062> (дата звернення: 07.02.2023).
9. Полозова Т. В., Колупаєва І. В. Аналіз міжнародних рейтингів України в контексті забезпечення економічної безпеки. *Механізм регулювання економіки*. 2022. № 1-2(95-96). С. 103–113. DOI: <https://doi.org/10.32782/mer.2022.95-96.16> (дата звернення: 07.02.2023).

10. Шаманська К. В., Бондарчук В. В. Пріоритетні напрями та механізми розвитку цифрової економіки в Україні. *Економіка, управління та адміністрування*. 2021. № 1 (95). С. 17–22. DOI: [https://doi.org/10.26642/ema-2021-1\(95\)-17-22](https://doi.org/10.26642/ema-2021-1(95)-17-22) (дата звернення: 07.02.2023).
11. Bulkot O. Formation of Ukraine's Smart Economy in the Context of Global Challenges. *Futurity Economics & Law*. 2021. Vol. 1, No. 1. P. 11–23. DOI: <https://doi.org/10.57125/FEL.2021.03.25.2> (дата звернення: 07.02.2023).
12. Ovcharova S. On the relationship between digitalization and the national smart economy model to achieve strategies of innovative progress. *Futurity Economics & Law*. 2022. Vol. 2, No. 3. P. 28–38. DOI: <https://doi.org/10.57125/FEL.2022.09.25.04> (дата звернення: 07.02.2023).
13. The use of information in the world economy: globalization trends / O. Vdovichena. *Futurity Economics & Law*. 2022. Vol. 2, No. 4. P. 4–11. DOI: <https://doi.org/10.57125/FEL.2022.12.25.01> (дата звернення: 07.02.2023).